

Theodor Holman

Kleur vs. taal

Theodor Holman (1953) is schrijver, columnist, scenarioschrijver en radiopresentator. Hij schreef in het verleden voor Propria Cures, de Volkskrant en Nieuwe Revu en werkte aan het begin van zijn carrière langere tijd als journalist bij Het Parool. Voor deze krant schrijft hij nu al jarenlang een dagelijkse column, waarin hij geen controversie schuwt, maar zich ook de trotse opa betoont van zijn kleinzoon en kleindochter, die hij Koning en Bloem noemt. Ook komt hij nog altijd geregeld terug op de moord op zijn vriend Theo van Gogh, voor wie hij de filmscenario's Hoe ik mijn moeder vermoordde (1996), Interview (2003), Cool (2004) en Medea (2004) schreef. In 1997 schreef Holman een boek tijdens de 24 uur die hij doorbracht in de etalage van de Amsterdamse vestiging van De Bijenkorf (Een winkelzoon in het glazen paleis). Hij maakte televisieprogramma's voor de Amsterdamse omroep AT5 en werkte in de loop der jaren mee aan diverse radioprogramma's. VertaalVerhaal dankt hem en Het Parool voor de toestemming deze column hier te mogen plaatsen.

Kleur vs. taal

Mijn vader – je mag hem een Indische Nederlander noemen – kreeg de opdracht van het Multatuli Genootschap om enkele gedichten te vertalen die Multatuli, ook een assistent-resident in Indië, in het Maleis had geschreven. Ze gingen onder andere over Saïdja en Adinda en zijn gepubliceerd in deel 9 van het *Verzameld Werk*.

Garnt Stuiveling (zelf dichter en hoogleraar Taalbeheersing) had hem deze opdracht gegeven.

Mijn vader vond het moeilijk. Multatuli schreef Nederlands maar was geen specialist in het Maleis. Daarbij maakte Multatuli gebruik van woorden waarvan mijn vader zich afvroeg of ‘Dek’ wel wist welke dubbele en soms driedubbele betekenissen hieraan hingen. Vader loste dit op door de andere betekenissen er tussen haakjes bij te zetten. Maar hij raadpleegde voor zijn vertaling enkele vrienden waaronder Nederlandse en Indische schrijvers en dichters.

Vertalen, zo leerde ik, hoef je niet alleen te doen.

Amanda Gorman schreef het gedicht ‘The Hill We Climb’. Sommigen menen dat dit alleen in goed Neerlands vertaald kan worden door een zwarte vertaler.

Dat lijkt mij onzin. Taalgevoel is belangrijker dan huidskleur. Maar wat is taalgevoel?

Wat zou er gebeuren als we drie vertalingen van het gedicht van Gorman laten maken? Door een zwarte vertaler, een witte en door mij. Alles anoniem. Vervolgens vragen we wat men de beste vertaling vindt en waarom. Kunnen lezers ‘het zwarte’ dan in de Nederlandse woorden lezen? Zouden zwarte lezers de zwarte vertaler kunnen traceren?

Ik betwijfel het. Want wat zou dat ‘zwarte’ dan zijn?

Dat het gedicht van Gorman moeilijk om te zetten is, geloof ik. Ik zou het niet kunnen. De titel is al ingewikkeld. Ja, *The Hill We Climb*, de heuvel die we beklimmen... Maar dat slaat ritmisch nergens op. Dat *The Hill* heeft al meerdere betekenissen. Welke kies je? Moet de vertaling ritmisch, of niet? Zo zit het gedicht vol met valkuilen.

Als ik het gedicht zou moeten vertalen, zou ik veel hulptrouwen inroepen.

En of ik er dan uitkom? Ik heb in een ver verleden wel eens het gedicht ‘Funeral Blues’ van W.H. Auden vertaald. Daar was ik meer dan een week mee bezig! Ofschoon – dat wil ik toch even melden – Willem Wilmink mijn vertaling ‘ook heel goed’ vond (hijzelf had het gedicht eveneens vertaald), vond ik de vertaling van mijn toenmalige Parool-collega Jos Bloemkolk, alias Bob Frommé, veel en veel beter. Hij had er een paar uur aan gewerkt.